

ІНФРАСТРУКТУРА СТРАХОВОГО РИНКУ, ЯК ВАЖЛИВА ЛАНКА РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

- існування спеціалізованих організацій щодо допомоги у здійсненні маркетингових заходів.

Висновки. Але сьогодні названі умови в нашій країні майже відсутні. Маркетинг в Україні має в основному інструментальний характер, тобто підприємства та різного роду фірми застосовують лише окремі елементи: рекламу, виставку, ярмарок і т. ін.

Успіх у підприємницькій діяльності переважно обумовлюється вибраною стратегією управління. Визначення стратегій, в свою чергу, залежить від багатьох факторів, основні з яких: обсяг потенціалу підприємства; рівень конкурентоспроможності потенціалу; частка ринку, що належить підприємству, оскільки від цього залежить, ким воно є – лідером, суперником або аутсайдером; мета підприємства – закріплення лідерства, вихід у лідери, закріплення в “середині” або запобігання банкрутству. Яку поставлено ціль – така й стратегія поведінки на ринку.

Щоб вибрати оптимальну стратегію, керівник має досконало володіти інформацією стосовно економічного потенціалу – сукупності всіх видів ресурсів, здібності робітників і, насамперед,

менеджерів і маркетологів щодо використання ресурсів, створення товарів, послуг та отримання максимального прибутку.

1. Андрусенко Г. О. *Основи маркетингу*. – К.: НОК ВО, – 1992. – 143 с.

2. Бакушев І. В., Гевко В. Х. *Планування маркетингових досліджень на підприємствах // Маркетинг в Україні – 2001 – №3.*

3. Варгатюк А. *Терміново потрібні позитивні зміни. Інновація*. – 1993. – №2 (15).

4. Долішній М. І., Злупко С. М., Вачевський М. В. *Соціально-трудова потенція: теорія і практика. (Колективна монографія)*. – К.: Наукова думка. Частина 2, – 1994.

5. Кравченко М. О. *Кадрова складова інноваційного потенціалу промислових підприємств // Маркетинг в Україні – 2001 – №1.*

6. Максимчук І. А. *Роль маркетингу у становленні ринкової економіки*. – К.: Інформація і ринок. – 1992. – №1. С.24.

7. Радченко К. І. *Облік та управління за цільовою собівартістю; маркетинг. // Регіональні перспективи*. – 2003 – №2 – 3, Кременчук.

*Тетяна Сидорченко, кандидат економічних наук, старший викладач
Бердянського державного педагогічного університету*

ІНФРАСТРУКТУРА СТРАХОВОГО РИНКУ, ЯК ВАЖЛИВА ЛАНКА РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

У статті досліджується інфраструктура страхового ринку, яка переважно характеризується з боку інституціонального або територіального аспектах чи їх сукупності.

Постановка проблеми. Успішність ринкових перетворень у тій чи іншій країні, як свідчить світовий досвід, значною мірою залежить від наявності, комплексності та рівня розвитку інфраструктурних ланок, притаманних ринковій, тобто конкурентній економіці.

Страховання та страхові відносини є невід’ємною частиною економіки країни, всієї сукупності ринкових економічних відносин. Враховуючи, що економічна сутність страховання як економічної категорії полягає у замкнених перерозподільчих відносинах між учасниками процесу страховання, слід зазначити доцільність дослідження інфраструктури страхового ринку. На формування цієї інфраструктури не можуть не впливати закони ринкової економіки та існуюче ринкове середовище, які, насамперед, зумовлюють основні принципи організації діяльності страхових

компаній – головної інфраструктурної ланки страхового ринку.

Мета статті. Визначити сутність страхування, виділити чотири функції страхування, пояснити як здійснюється схема страхових відносин, які ринки можна виділити за галузеву ознакою, звернутись до організації страхового ринку у провідних ринкових країнах і проаналізувати цей досвід з метою можливого його використання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Страховання – це захист майнових інтересів суб’єктів господарювання і громадян у разі певних подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, які формуються зі сплачуваних ними страхових внесків.

Страховання є економічною категорією, сутність якої полягає у розподілі збитків між всіма учасниками страховання. Це свого роду

ІНФРАСТРУКТУРА СТРАХОВОГО РИНКУ, ЯК ВАЖЛИВА ЛАНКА РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

кооперація боротьби з наслідками стихійного лиха та суперечностями всередині суспільства, що виникають на основі господарських відносин між членами суспільства.

Можна виділити чотири функції, що виконує страхування, – ризику, попередження, заощадження та контролю. Зміст ризикової функції полягає у компенсації ризику. У рамках дії цієї функції відбувається перерозподіл грошової форми вартості між учасниками страхування у зв'язку з наслідками випадкових страхових подій. Ризикова

функції – контроль за самецільовим формуванням і використанням коштів страхового фонду [6].

Страхування може здійснюватися в обов'язковій та добровільній формах. Обов'язкове страхування здійснюється у силу закону. Види, умови і порядок проведення обов'язкового страхування визначаються діючим законодавством України. Добровільне страхування відбувається на підставі договору між страховиком і страхувальником. Принципова схема процесу формування страхових відносин наведена на рис.1.

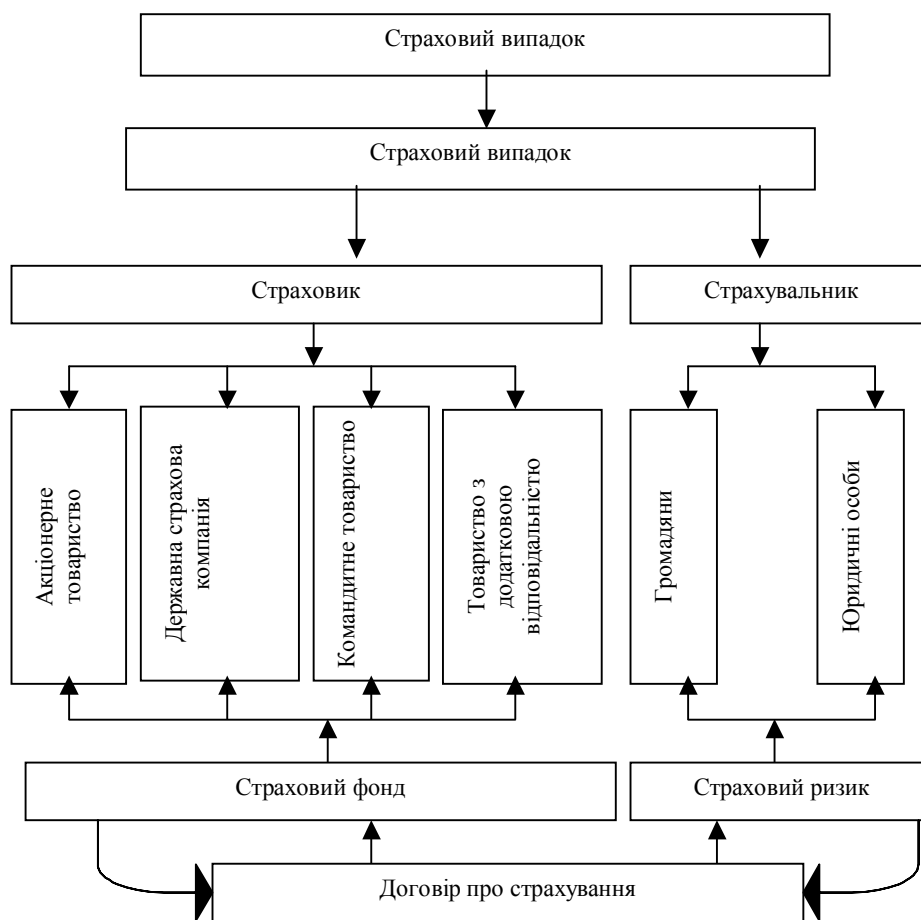

Рис.1. Принципова схема страхових відносин

функція страхування є головною, оскільки страховий ризик безпосередньо пов'язаний з основним призначенням страхування – компенсацією матеріальних збитків потерпілим.

Метою попереджувальної функції страхування є фінансування за рахунок коштів страхового фонду заходів зі зменшення страхового ризику. Зміст заощаджувальної функції полягає у тому, що за допомогою страхування заощаджуються кошти на доживання. Це заощадження викликане потребою у страховому захисті досягнутого “сімейного достатку”. Сутність контрольної

Згідно із Законом України про страхування “страховиками визнаються фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно з Законом України “Про господарські товариства” з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом, а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності”. “Страхувальниками визнаються юридичні особи та дієздатні громадяни, які уклали із страховиками договори страхування або є

ІНФРАСТРУКТУРА СТРАХОВОГО РИНКУ, ЯК ВАЖЛИВА ЛАНКА РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

страхувальниками відповідно до законодавства України”. “Страховий ризик – певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання. Страховий випадок – подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає обов’язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі” [1].

Враховуючи вищенаведене, можна визначити страховий ринок як певну сферу економічних відносин і особливу соціально-економічну інфраструктуру, де об’єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формуються попит та пропозиція. Страховий ринок можна розглядати також як форму організації грошових відносин зі створення і розподілу страхового фонду для забезпечення страхового захисту суспільства, як сукупність страхових організацій (страховиків), які беруть участь у наданні відповідних послуг.

Первинну ланку страхового ринку становить страхове товариство або страхова компанія: саме тут здійснюється процес створення і використання страхового фонду, формуються економічні відносини окремих осіб, груп та колективів.

В ринковій економіці окремі суб’єкти господарювання визначають, яку частину прибутку спрямувати на страхування, а яку – на накопичення. Відповідно до цього формуються страхові послуги та створюються умови для виникнення конкурентного середовища, де страховий ринок виконує регулювальну функцію.

Страховий ринок формується паралельно із становленням ринку товарів і послуг та є його невід’ємним і важливим елементом.

У фахових виданнях інфраструктура страхового ринку переважно характеризується з боку інституціонального або територіального аспектів чи у їх сукупності.

В інституціональному аспекті вона представлена акціонерними, корпоративними, взаємними та державними страховими компаніями. У територіальному аспекті традиційно виділяють місцевий (регіональний) страховий ринок, національний (внутрішній) і світовий (зовнішній) страхові ринки. Характерним прикладом останнього може служити створення загальноєвропейського страхового ринку країн – членів ЄС.

За галузевою ознакою виділяють ринки: особистого страхування, майнового страхування, страхування відповідальності та страхування економічних ризиків. У свою чергу, кожний з них поділяється на окремі сегменти, наприклад, ринок

страхування від нещасних випадків, ринок страхування домашнього майна та ін.

Учасниками страхового ринку виступають продавці, покупці та посередники, а також їх асоціації. Категорію продавців складають страхові та перестраховальні компанії. У ролі покупців виступають страхувальники – фізичні і юридичні особи, які вирішили оформити договір страхування з тим або іншим продавцем. Посередниками між продавцями і покупцями є страхові агенти і страхові брокери, які сприяють укладенню договору страхування.

У сучасних умовах страхові компанії все більше виконують функції спеціалізованих кредитних інститутів – займаються кредитуванням певних сфер і галузей господарської діяльності (при цьому вони займають провідні, після комерційних банків, позиції за розміром активів і можливостями їх використання як позичкового капіталу). Це дозволяє страховим компаніям з року в рік збільшувати інвестиції у високоприбуткові довгострокові цінні папери з фіксованими термінами погашення, головним чином в облігації промислових корпорацій, державні облігації та заставні під нерухомість .

У розвинутих країнах Заходу страховий ринок є об’єктом свідомого державного регулювання.

Страхові продукти, з якими страховик виходить на ринок, є одними з основних керованих факторів. Це умови конкретних видів особистого і майнового страхування, яке залежно від вимог ринку запроваджує керівництво страхової компанії. Чи не найважливіше серед них – цілеспрямована тарифна політика, яку складають система пільгових тарифів (комісійних, надкомісійних), заохочувальна бонусна система винагород.

Суттєво впливають на страхові компанії зміни у соціальній сфері, які тісно взаємопов’язані з запитами клієнтів до персоналу компаній. Об’єктивно високі критерії рівня життя населення ринкових країн призвичаїли клієнтів страхових компаній до високих стандартів в обслуговуванні.

Страхові компанії складають основу інституціональної структури страхового ринку. З фінансового погляду вони є формою вираження страхового фонду, а зосереджені у страховому фонді ресурси – джерелом довгострокових кредитів. У США, наприклад, на фінансові ресурси страхових компаній припадає біля 50% довгострокових кредитів, які видані промисловим і торговим компаніям .

Звернемось до організації страхового ринку у провідних ринкових країнах і проаналізуємо цей

ІНФРАСТРУКТУРА СТРАХОВОГО РИНКУ, ЯК ВАЖЛИВА ЛАНКА РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

досвід з метою можливого його використання в Україні.

Американські страхові монополії контролюють приблизно 50% всього страхового ринку індустріально розвинутих країн світу. В США працює більше 8 тисяч компаній майнового страхування та біля 2 тисяч компаній, що страхують життя [2].

Кожен штат має своє страхове законодавство і свій регулювальний орган (нагляд). Єдиного федерального закону про страхування і єдиного федерального органу з нагляду за страховою діяльністю не існує.

Діяльність усіх страховиків США ретельно аналізується трьома консалтинговими компаніями: A.M. Best, Moody S., Standart & Poors, які займаються аналізом стану страхових фірм і щоквартально видають каталоги з послуг, що фірми надають. Вони публікують у пресі офіційні рейтинги надійності страхових компаній для клієнта та інформацію щодо стану їх платоспроможності.

Страховий бізнес Великобританії протягом багатьох років зосереджується у Лондоні і спирається на значний кадровий потенціал фахівців страхової справи, високорозвинену інфраструктуру ринку, а також на присутню тут широко відому за межами Великобританії страхову корпорацію "Ллойд". До речі, у 1990 р. у Великобританії налічувалося 690 національних і 143 іноземних страхових компаній.

Функції органу державного страхового нагляду у Великобританії покладені на Департамент торгівлі та промисловості (Department of Trade and Industry, DTI), який очолює Державний секретар із торгівлі та промисловості. На практиці повсякденний страховий надгляд здійснює Страховий відділ Департаменту торгівлі та промисловості.

Страхові компанії і фізичні особи не мають права займатися страховим бізнесом у Великобританії доти, доки не отримують ліцензію Департаменту торгівлі та промисловості.

Особлива структура англійського страхового ринку – Управління із захисту страхувальників (Policyholders protection Board), яке було створено відповідно до Закону про захист прав страхувальників 1975 р. (Policyholders Protection Act, 1975). Закон зумовлював необхідність створення особливого компенсаційного фонду страхувальникам за рахунок грошових відрахувань усіх страхових компаній, які здійснюють страхові операції у Великобританії.

Кошти компенсаційного фонду страхової компанії використовуються у разі банкрутства для

повної або часткової компенсації збитків за договорами обов'язкового страхування.

Щорічний приріст обсягу надходжень страхових платежів становить у Німеччині 10%. Особисте страхування у структурі національного страхового ринку займає біля 37%. Медичне страхування, яке користується дещо меншою популярністю, ніж в інших країнах Західної Європи, складає біля 12% загального обсягу надходжень страхових платежів. Майнове страхування займає 51% національного страхового ринку у Німеччині [5].

Страхова справа у Німеччині поділена між системою державного соціального забезпечення та приватним сектором страхових послуг. Соціальне страхування є обов'язковим для всіх робітників найманої праці, якщо вони не охоплені сектором приватних страхових справ. Мається на увазі страхування старості, на випадок безробіття, страхування на випадок часткової втрати працездатності.

Усі діючі у Німеччині національні та іноземні страхові компанії підлягають обов'язковому державному страховому нагляду з боку Федерального відомства нагляду за діяльністю страхових компаній (BAV).

Одна з головних функцій діяльності BAV – моніторинг рівня платоспроможності та фінансової стійкості страхових компаній суб'єктів господарювання страхового ринку Німеччини.

До складу узагальненої інфраструктури страхового ринку входять наступні ланки:

а) товариство взаємного страхування (ТВС) – форма організації страхового фонду на основі централізації коштів за допомогою пайової участі його членів. Учасник товариства взаємного страхування одночасно виступає як страховик і страхувальник. Роль і значення ТВС, які діють на страховому ринку, постійно зростають. У США ТВС складає 6% від загальної кількості страховиків, які спеціалізуються на операціях особистого страхування (всього біля 200), але на їх частку припадає 42% продажу полісів особистого страхування. В Японії товариства взаємного страхування є переважною формою організації особистого страхування;

б) урядові страхові організації (УСО) – некомерційні компанії, діяльність яких заснована на субсидюванні. Вони спеціалізуються на страхуванні від безробіття, страхуванні компенсацій робітникам та службовцям, і звільнені від сплати державних, федеральних і місцевих податків;

в) державна страхова компанія – публічно-правова форма організації страхового фонду, яка заснована державою;

